

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

§ 25

Pirkanmaan hyvinvointialueen vammaisten asumispalvelujen selvitys

21776/2023

Valmistelijat / lisätiedot:

Päivi Tryyki, JOHTAJA, paivi.tryyki@pirha.fi

Liitteet

- 1 Vammaisten asumispalvelujen selvitys
- 2 Monipalveluvaliokunnan lausunto Pirkanmaan hyvinvointialueen vammaisten asumispalvelujen selvityksestä

Perustelut

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian toimeenpano-ohjelman kärjen ” Yhdenvertaiset, ennaltaehkäisevät ja vaikuttavat palvelut” alatavoitteisiin kuuluu selvitys erityisryhmien asumisesta. Erityisryhmien asumista järjestetään kahdella palvelulinjalla useammalle eri erityisryhmälle keskeisenä osana ko. asiakasryhmien muuta palveluvalikkoa. Mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asuminen käsitellään omana kokonaisuutenaan, ikäihmisten asumispalvelut käsitellään osana IKI2035 kehittämisohjelmaa ja vammaisten asumispalvelut käsitellään tässä pykälässä, mutta jatkovalmistelussa vammaistenkin asuminen on syytä tarkastella osana laajempaa vammaisten palvelujen tarkastelua.

Vammaisten asumisen selvityksen tavoitteet

Vammaisten palvelujen tarkastelussa keskeinen tavoite on toiminnallisesti ja taloudellisesti kestävä palvelurakenne, jossa asiakas saa tarpeita vastaavat palvelut oikea-aikaisesti.

Selvityksen kärkiä ovat:

1. Kokonaiskuvan muodostaminen vammaisten asumispalveluista
2. Palvelurakenteen keventäminen
3. Palvelu- ja tuotantorakenteiden selkiyttäminen ja uudistaminen kokonaistaloudellisesta näkökulmasta
4. Toimitilojen saattaminen viranomaismääräysten mukaisiksi
5. Palveluverkon kehittäminen eri palvelukokonaisuudet huomioiden

Selvityksen toteutustapa

Selvitystä on tehty virkajohdon alaisuudessa konsulttiyhtiö Nordic Healthcare Groupin (NHG) ollessa valmistelun tukena. Ohjelman työstämiseen on osallistunut vammaisten palveluista asiantuntijoita ja selvityksen sisältöjä on työstetty tiiviissä työryhmätyöskentelyssä. Valmistelussa on käytetty pohjana avoimen datan tilastotietoja mm. THL, Tilastokeskus, Sotkanet, Kela. Nykytila-analyyysien pohjana on lisäksi käytetty poikkileikkausdataa Pirhan omista tietojärjestelmistä.

Nykytilan kuvaus ja muutospaineet

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

Vammaisia koskeva erityisryhmien asuminen jakautuu vammaisille henkilöille tarkoitettuun asumiseen sekä kehitysvammaisille henkilöille tarkoitettuun asumiseen.

Vammaisten asuminen toteutetaan lähes täysin ostopalveluna. Vammaisten asumiseen ei juurikaan kohdistu kasvupaineita, palveluiden piirissä on tällä hetkellä alle 400 asiakasta.

Kehitysvammaisten asuminen toteutetaan yli 70 % omana tuotantona. Kehitysvammaisten asumisessa on tällä hetkellä noin 1 200 asiakasta ja laitoshoidossakin edelleen yli 70 asiakasta. Kasvupaine kehitysvammaisten asumisen palveluille on erittäin suuri, tiedossa olevien asiakkuuksien pohjalta ennakoidaan tarvittavan yli 400 uutta asumispaikkaa vuoteen 2035 mennessä.

Palveluverkon isoimpia haasteita ovat sekä asumispaikkojen suuri tarve uusille asiakkaille että nykyisessä palveluverkossa olevien huonokuntoisten yksiköiden suuri määrä. Lisäksi kevyemmistä erityisasumisen ratkaisuista on Pirkanmaalla pulaa ajatellen sekä nykyisiä asiakkaita että tulevana vuosina asumisen asiakkaiksi tulevia. Nykyisistä oman tuotannon asumisyksiköistä 17 ei sovi asumisen standardeihin, jolloin ne eivät täytä vuonna 2024 voimaan tulevan valvontaviranomaisen Soteri-rekisterin ehtoja. Soteri-rekisteri perustuu 1.1.2024 voimaan tulevaan sote-valvontalakiin. Rekisterin käyttövelvoite koskee vuonna 2024 yksityisiä palveluntuottajia ja vuoden 2025 loppuun mennessä myös julkisen sektorien tuottajien tulee rekisteröidä tietonsa.

Vammaisten ja kehitysvammaisten asiakkaiden kohdalla erityisryhmien asumisen volyyymiin ei merkittävässä määrin voida vaikuttaa, mutta siihen voidaan, ettei asiakkaalle tarjota hänen tarpeisiinsa nähden liian raskasta ja siten hyvin kallista palvelua vaan Pirkanmaalle lisätään ja kehitetään edelleen kevyempiä asumisen palveluita myös vammaisille ja kehitysvammaisille henkilöille. Lisäksi oman tuotannon lisääminen erityisen haastavien asiakkaiden ympärivuorokautiseen palveluasumiseen ostopalvelun käytön sijaan toisi säästöjä.

Uuden vammaispalvelulain voimaantuloksi on tällä hetkellä ilmoitettu vuosi 2025. Voimaan tullessaan laki toisi merkittävän määrän uusia veloitteita palvelun järjestäjälle sekä lisäisi asiakkaiden subjektiivisia oikeuksia useisiin eri palveluihin. Uskottavaa arviota lain muutoksen tuomista kustannusvaikutuksista ei ole valtakunnan tasollakaan tehty.

Jatkovalmistelussa olisi tärkeää laajentaa ja syventää nyt tehtyä erityisasumisen selvitystä vammaisia koskien koskemaan laajemmin vammaispalvelujen kokonaisuutta. Erityisesti palveluverkon näkökulmasta tulisi tarkastella vammaisten päiväaikaisen toiminnan (esim. työ- ja päivätoiminta) sijoittumista suhteessa asumisen ratkaisuihin. Tuotantotapa-analyysit tulisi myös sisällyttää jatkovalmisteluun tarkemmalle tasolle koskien vammaisten palveluita.

Palveluverkkovalmisteluun liittyvä asukkaiden kuuleminen jatkuu muun muassa palautekanavan kautta.

Aluehallitus käsittelee vammaisten asumispalvelujen selvitystä kokouksessaan 18.9.2023.

Liitteenä vammaisten asumispalvelujen selvitys.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

Ehdotus

Monipalveluvaliokunta

- merkitsee vammaisten asumispalvelujen selvityksen tiedoksi
- antaa kommentit aluehallitukselle.

Kokouskäsitely

Kokouksessa kuultiin asiantuntijana palvelulinjajohtaja Päivi Trykiä, joka poistui kokouksesta esittelyn jälkeen.

Valiokunnan keskustelussa nousi esille toive, että kuntien kanssa tehdään yhteistyötä suunnitelmia laadittaessa. Lisäksi keskustelussa nousi esille jonojen tilanne ja hoitajien ja hoiva-avustajien saatavuus. Keskustelussa nostettiin esiin myös perusoikeuksien ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen velvoittavuus vammaisten ihmisten asumisratkaisujen osalta. Niitä ei voi tehdä ilman vammaisen ihmisen omaa aloitetta ja päätöstä. Sellaisessakin tapauksessa asiat on valmisteltava huolella ja yhdessä vammaisen ihmisen ja hänen läheisten kanssa.

Valiokunta jakaantui neljään pienryhmään valmistelemaan annettavia lausuntoja kokouksessa käsiteltävistä selvityksistä. Pirkanmaan hyvinvointialueen vammaisten asumispalvelujen selvityksestä annettavaa lausuntoa valmisteltiin pieryhmässä, johon kuuluivat Manta Tolvanen, Jenni Jokinen, Arto Lampinen, Anna Moilanen ja Janne Prihti.

Valiokunnan lausunto on muistion liitteenä.

Päätös

Monipalveluvaliokunta

- merkitsi vammaisten asumispalvelujen selvityksen tiedoksi
- antaa liitteenä olevan lausunnon aluehallitukselle.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

Nähtävillä Pirkanmaan hyvinvointialueen verkkosivulla pirha.cloudnc.fi 29.9.2023.

Otteen oikeaksi todistaa

Tampere
03.10.2023

Nella Lehtinen
VALIOKUNTAKOORDINAATTORI

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Pirkanmaan hyvinvointialue 03.10.2023 klo 13:57. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty asianhallintajärjestelmässä

Muutoksenhakukielto

§25

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (Laki hyvinvointialueesta 141 §).